

ET
DUKKE
HJEM

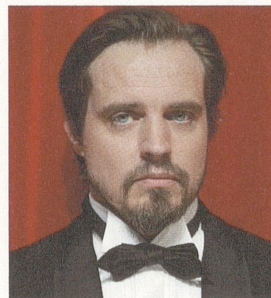

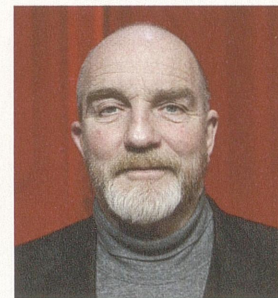

Nora er trebarnsmor og gift med Torvald.
Spilt av **Helga Guren**

Torvald Helmer er en hardtarbeidende bankdirektør og Noras ektemann.
Spilt av **Anders Dale**

Jens Rank er Noras fortrolige og en husvenn av Helmerfamilie.
Spilt av **Even Stormoen**

Nils Krogstad er Torvald sin bekjent fra ungdommen som får taket på Nora og familien på en svært ubehagelig måte.
Spilt av **Svein Harry Schöttker Hauge**

Kristine Linde er Noras barn-
domsvenninne som kanskje er
den klokeste og klareste når
krisen rammer.
Spilt av **Marianne Holter**

NORA OG TORVALD I TERAPIROMMET

Av **Frode Thuen** | Professor i psykologi

«Jeg vil ha svalen min tilbake», sier Torvald etter at Nora har øvd seg på tarantellaen og danset «som om det sto om livet» Men hun vil feste: «..vi skal drikke sjampanje til den lyse morgen. Og vi skal spise makroner! Mange, for en gangs skyld». Hun er voldsom og oppspilt – i sin desperasjon, og han blir urolig; han kjenner henne nesten ikke igjen. Han vil bare at hun skal bli seg selv igjen – at hun skal fortsette å være hans lydige og kvitrende sangfugl.

Dette utspiller seg, som kjent, mot et bakteppe av løgner og forstillinger og en truende hemmelighet, men også av uselvsk oppofrelse og inderlig kjærlighet. Og ikke minst; av skam og ære, og svik. Ingrediensene er tidløse, derfor blir også dramaet tidløst.

Jeg har møtt mange som Nora og Torvald i terapirommet. De har alltid sin spesielle vri. De er ulykkelige på sin måte, men like fullt er det noe gjenkjennelig, noe som stadig går igjen: Et ønske om å finne tilbake til det opprinnelige, om å gjenskape den andre i sitt eget bilde – den man en gang falt for. Og en avgrunn der det før var nærhet og fellesskap. Og en tvil og usikkerhet der alt tidligere var trygt og godt.

Noen ganger kommer alt opp og frem, og blir satt i spill, i forbindelse med avsløring av fortidens synder – akkurat som i *Et dukkehjem*. Det vanligste jeg møter er kanskje utroskap, men også helt andre typer avsløringer kan forrykke balansen i et forhold og skape behov for en ny historie om det livet man har levet sammen. Fordi samlivet plutselig fremstår i et nytt lys i møte med fortiden. Noen ganger blir det et avgjørende vendepunkt, hvor man blir tvunget til å ta stilling til spørsmål man kanskje aldri har tenkt over før – om kjærlighetens tålegrenser, om tilgivelse og tillit. Og ikke så sjelden ender det som hos familien Helmer - med et brudd.

Et moderne drama som på en ganske annen måte enn Ibsens klassiske skuespill illustrerer den enorme kraften som kan ligge i fortidens hemmeligheter, er Andrew Haighs kritikerroste film *45 år*, som nylig har vært vist på norske kinoer. Her kretser historien rundt et aldrende ektepar som opplever at ektemannens tidligere kjæreste - som forsvant i en is-råk i Alpene for 50 år siden - plutselig blir funnet nærmest perfekt preservert etter at isbreen har trukket seg tilbake. Og langsomt får vi mer og mer innblikk i denne tragedien fra fortiden, og hvordan den innhenter både ektemannen og hans kone. Ulikt skuespillet, er filmen nesten uten ytre dramatik, og uten sterke konfrontasjoner. Det er de subtile reaksjonene og uttrykkene - antydningen av en underliggende uro og fortvilelse, og at noe grunnleggende er forandret - som bærer handlingen fremover. I terapirommet befinner parene seg et eller annet sted på denne akse mellom det dramatiske og kraftfulle på den ene siden, og det lavmælte og undertrykte på den andre. Historiene og prosessene som utspiller seg, kan være svært så forskjellige, men smerten og fortvilelsen er ofte den samme.

Ikke bare avsløringer, men også snikende endringer over tid, kan føre til at man på et eller annet tidspunkt begynner å stoppe opp. Var det slik det skulle være?, spør man seg gjerne. Eller; er jeg egentlig lykkelig i dette samlivet? Eller; vil jeg få det bedre alene? Og gjennom selvransakelse kan veien være kort til selverkjennelse om at man ikke har vært ærlig med seg selv, at man har skapt en illusjon – en illusjon som kanskje begge parter har delt. Nora som, Torvalds svale og lerkfugl, er et greit

eksempel på en slik illusjon. Tydeligst i hans sinn, men også hun har levd opp til denne illusjonen, mer eller mindre helhjertet, og kanskje har hun også selv villet tro på den?

Selvransakelse kan også innebære erkjennelse av at man ikke alltid har vært ærlig og oppriktig, at man har fortiet og forestilt seg, at man har seilt under falsk flagg, så å si. For noen dreier det seg om kjærlighet og hengivenhet som kanskje ikke er ekte, om følelser man ikke kan gjengjelde. For andre dreier det seg mindre om kjærlighet, og mer om hvem man innerst inne er. Uaktet av hva man ønsker å holde skjult, vil konsekvensene være at man prøver å spille skuespill - for å opprettholde en falsk sannhet. Eller av frykt for hva den ekte sannheten vil innebære. Konsekvensen blir uansett at den andre ikke egentlig vet hvem man er. Slik er det også for Nora og Torvald. I konfrontasjonen som følger avsløringen av det fatale gjeldsbrevet, blir nettopp dette tydelig: «Du aner ikke hva jeg snakker om, gjør du? Nå er vi ved kjernen. Du har aldri kjent meg». Hun kaster det frem som en anklage. En høyst betimelig anklage, må vi vel kunne si.

Og her skiller hun seg ikke så mye fra den typiske parterapi-klient. Gjensidige beskyldninger og anklager om manglende empati og forståelse, om at man lever på hver sin klode, er noe av det jeg oftest hører i terapirommet når jeg jobber med par. Noen ganger er det åpenbart på sin plass, men andre ganger handler det mer om et samspill som er blitt polarisert; hvor man ser hverandre gjennom et slør av misbilligelse og mistillit.

Andre ganger berøres temaet mest av alt i form av betraktninger og refleksjoner, gjerne som en trist erkjennelse av at man har vokst fra hverandre, av at samhørigheten og fellesskapet har gått tapt på veien. Av at man ikke lenger kjenner hverandre, slik man en gang gjorde. Og atter andre ganger kommer det mer som et spørsmål eller en undring: Kjenner vi hverandre, egentlig? Det er et spørsmål som ikke minst kan trenge seg på i etterkant, når en relasjon har tatt slutt. Slik Rolf Jacobsen reflekterer i det lille, vakre diktet *Kjente jeg deg* som han skrev etter han mistet sin ektefelle etter mer enn 50 års samliv:

***Kjente jeg deg/egentlig. Noe/du aldri fikk sagt eller/vi lot ligge.
Halv-/tenkte tanker. En skygge/ som strøk over ansiktet.
/Noe i øynene. Nei/jeg vil ikke tro det./Men det kommer igjen.
Natten/ har ingen lyd,/bare rare tanker.
Ord/som stiger opp av sønnen:/Kjente jeg deg?***

En forutsetning for å leve sammen i så mange år – for å leve godt sammen, i alle fall - er nettopp at man dypest sett kjenner hverandre. At man har en felles opplevelse av de grunnleggende spørsmålene i livet, og i samlivet. At man deler samme visjon og virkelighet. Det gjorde ikke Nora og Torvald. Lenge håpet hun på et mirakel, at det fantastiske ville skje – at han ville stå opp for henne og ta på seg skylden for bedrageriet, slik hun hadde ofret seg for ham. Men når det ikke skjedde, var det ikke lenger noe håp for ekteskapet deres. Han ville aldri kunne forstå, og langt mindre, gjengjelde hennes kjærlighet. Dermed fikk heller ikke Torvald svalen sin tilbake. Den fløy tvert imot av sted i aller siste scene.

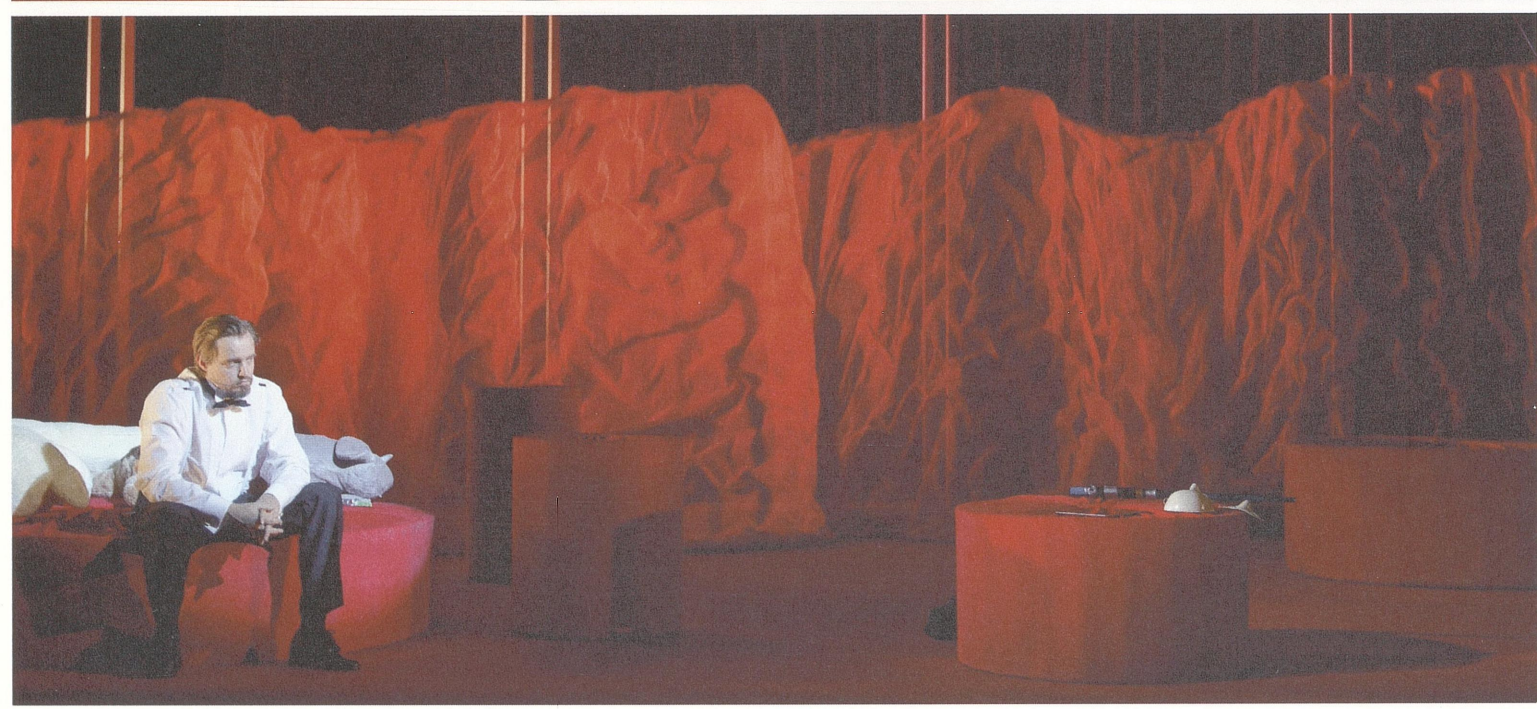

ET AV: HENRIK IBSEN DUKKE HJEM

REGISSØR: **AUDNY CHRIS HOLSEN**
SCENOGRAF OG KOSTYMEDESIGNER: **ÅSE HEGRENES**
KOREOGRAF: **SIGRID EDVARDSSON**
LYSDESIGNER: **HAAKON ESPELAND**
DRAMATURG: **NINA GODTLIBSEN**
MASKØR: **JILL TONJE HOLTER**
MUSIKK: **HALVOR LILLESUND OG VEGARD FOSSUM**
FIOLININSTRUKSJON: **NORA ASHEIM**
MEDVIRKENDE: **HELGA GUREN, ANDERS DALE, EVEN STORMOEN,
SVEIN HARRY SCHÖTTKER HAUGE OG MARIANNE HOLTER**
MEDVIRKENDE FRA BARNE- OG UNGDOMSTEATRET:
**ADRIAN OMDAL, ASTRI BERLAND HUSEBØ, KRISTOFFER ØVERBY,
OLIVIA IDA ANDREA NORDBØ, OTHILIE FATTNES &
OTTO GEORG VALTTERI MERINGDAL**
FOTO OG GRAFISK DESIGN: **STIG HÅVARD DIRDAL**
TAKK TIL **KAI HANSEN TRYKKERI**
HOVEDSCENEN 4. – 25. MARS 2017

